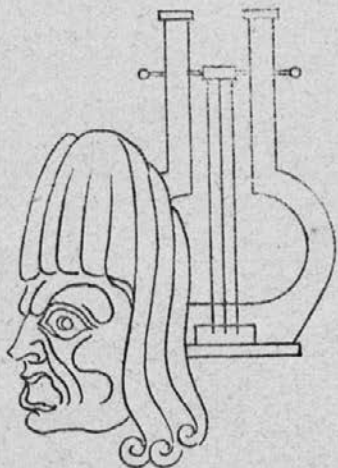

47.13
GLEDALIŠKI LIST

O P E R A

GEORGES BIZET:

CARMEN

Opera v štirih dejanjih. — Po istoimenski noveli Prosperja Merimeeja napisala Meilhac in Halevy, prevedla Oton Župančič in Niko Štrifof.

Dirigent: Niko Štrifof.

Režiser: C. Debevec.

Osebe:

Don José, narednik	J. Franc
Escamillo, torero	V. Janko
Dancairo } voditelja {	B. Sancin
Remendado } tihotapcev {	M. Sancin
Morales, narednik	M. Dolničar
Zuniga, oficir	F. Lupša
Carmen	Zlata Gjungjenac k. g.
Micaela, kmečko dekle	Alda Noni k. g.
Frasquita	M. Polajnarjeva
Mercedes	Št. Poličeva

Vojaki, tihotapci, dekleta, otroci, bikoborci, meščani, cigani in ljudstvo. — Godi se v Sevilji in njeni okolici.

Plese naštudiral ing. P. Golovin.

Novi kostumi: J. Staničeva in F. Remškar, dekoracije: V. Skružny.

Zborovodja: R. Simoniti

Scenograf: Ing. E. Franz.

Vilko Ukmar:

Umetnikov obraz

Nič se ne izgubi na svetu. In tudi v človeku ne. Dasi po življenjski postavi prirodne sile v njem stalno pojemajo, dokler ta z obrojstnega življenjskega viška ne omahne v smrt, mu je vendarle v tolažbo, da vzporedno s pojemajočimi prirodnimi silami v njem stalno rastejo in se širijo duhovna svojstva ter dvigajo, bogatijo in plemenitijo njegovo podobo, kadar je razvoj prav usmerjen. Zato pa hoče vsak visoko stremeči človek v sebi vsak smrtni utrip prenovati v novo rojstvo, hoče, da mu pod trajnim odmiranjem brsti trajno porajanje in da mu tako iz smrti prirodnih sil zacvete duhovno osvobojenje z vsemi največjimi spoznanji in neminljivimi vrednotami. In to je spoštovana modrost dozorelega človeka.

Tako naj bi bila pojmovana vsa obletna praznovanja — in naj bi bilo tudi to, ki ga praznuje dirigent Niko Šritof.

Vse življenje je preživel v objemu slovenskega glasbenega dela, zato dobiva tudi njegova umetniška podoba od tega objema svojo posebno barvo.

Niko Šritof je bil dirigent slovenske Opere in zato je šla skozenj vsa bornost in skromnost, vsa malodušnost in vsa tesnoba razmer te Opere. Odzvala pa se je v njem z druge strani tudi vsa tanka prožnost, visoka prirojena sposobnost in nadarjenost, živa razvojnost in posebna umetniška smelost, vse, kar s svojo nenavadno razvito danostjo nadomešča to, za kar je usoda prikrajšala malo in revno slovensko Opero. In tako so vsa ta združena svojstva vplivala na obliko in na značaj Šritofove umetniške podobe, kot se je razvila skozi zelo pisane razvojne premene. Borba s tesnimi razmerami je podžigala upor in voljo, darovitost in umetniška nasičenost pa sta dvigali smelost in vabili duha na umetniški podvig.

In tako je rasel in si izklesal kremenit podstavek v slovenski glasbeni kulturi lik Štritofove umetniške osebnosti.

Bolj kot okolica in njene razmere pa je vplival na obraz tega umetniškega lika osebnostni značaj z lastnostmi.

Niko Štritof se je rodil v času, ko se je najbolj nasičena romantika borila z navdihni najjačjega naturalizma. Razumjivo je tedaj, če sta se obe svetovnonazorni premici križali prav v tem umetniku, čigar značaj je bil v svoji koleričnosti, rahlo mečani z melanholiijo, za obe smeri dovzeten: To še celo, ker je bil ta značaj v svojem jedru vedno mehak, pa se je zaradi nekega svojskega ponosa obdal s trdo skorjo robotosti, ki se je še na poseben način stopnjevala v trdo preizkušanih letih svetovne vojne. V tako posebno duševno plast se je mogla prav lahko in globoko vtisniti omenjena svetovnonazorna dvojnost. In dočim so prirodne silnice stalno stremele k tlom in vezale človeka na zemljo in vse njeno razkošje, je gibljiva in s čustvi natrpana notranjost vedno znova kipela čez prag oprijemljive vsakdanjosti — v svet, s katerim je speto človekovo življenje s svojim izhodiščem in s svojim povratkom. In ta dvojnost, ki je razpenjala človeka v dvoje nasprotnih smeri — prečudežno jo je utelesil Rodin v svoji Kentaurinji! — je povzročala občutja nikdar utelešljivega hrepenenja, občutja nemira in razdvojenosti, ki so uničile človekovo zavest, da je utrujena begala in kolebala med najvišjimi, z voljo podprtimi cilji in med sivimi, v temo pogreznjenimi brezupji, iz katerih je le težko zopet dvigal človekovo zavest spomin na jasnino, ki se je razprostirala tam daleč neke izza rojstva, tam, odkoder je potegnila človeka usoda v ostransko, z bridkostjo prenasičeno življenje.

Nekako taka mora biti notranja podoba umetnika, ki oblikuje umetnost, kot nam jo daje Niko Štritof.

Ko zasleduješ njegovo pisano dirigentsko ustvarjanje, obstaneš najprej pred najmočnejšim vtisom, ki pove, da je vse to umetniško delo storjeno z veliko notranjo napetostjo in z nekim posebnim zanosom, ki ga rodi močna intuitivnost, iskrenost, čustvena polnost in neposrednost. Prav ta neposrednost je morda najznačilnejša poteza Štritofovega oblikovanja, ki je močno zavisno od sprotnih razpoloženj in fantazijskih domislekov, od hipne duševne napetosti

in čustvene polnosti. Kadar je osebni trenutek močan in napet, potegne s seboj kot v razburkano morje vse tonsko valovanje; kadar pa je pri umetniškem oblikovanju v duši praznina, je tudi tonsko zvenenje motno in brez pravega soka. Kadar dirigentova duša kipi, so tonske zveze polne razburkanega življenja in zvene kot v razpuščeni strasti, pa čeprav trgajo pri tem predpisan tonski red. Če pa je v duši hlad, ne more niti še tako točno podajanje tonskih predpisov ogreti srca in pomiriti pričakovanja.

Dasi je lastnost te sprotne neposrednosti nevarna, ker orkestralno izvajanje ni ustaljeno po neki predhodni in dognani podobi, je vendar v tej posebni dirigentski lastnosti svojevrstna vrednost, ki vsaj v večinskih primerih vzbudi in izvabi polno umetniško dajatev in s tem najmočnejšo izraznost orkestra.

In v tem je odlika in vrednost Štritofovega umetniškega dela, ki dobiva sicer na ta način neko romantično značilnost, ki je pa v umetniškem izrazu prav zaradi te sile in neposrednosti res prepričevalna, dosegajoč svoj najvišji izrazni vrh tam, kjer se ta neposredni čustveni napor in zalet ujema in povsem zlije z obrisi oblike, ki jo je dal umetnini ustvarjalec.

Opisane osebne lastnosti pa tudi dobro razlagajo, zakaj ima dirigent posebno ljubezen do določene vrste umetnin. Zakaj so mu najbolj drage in zakaj se z največjim zanosom loteva tistih oper, ki so v prvi vrsti plod močnega in neposrednega čustva; tistih oper, ki so po svoji dramatski in glasbeni vsebini ali polne prirodnih silnic, zavutih v strast in preprosti sentiment, ali polne odmaknjene fantastike in simbolike. Dognano pa je o tem tudi, zakaj je prav v takih umetninah izraz najmočnejši in prepričevalnost najvišja.

V tem svojem umetništvu je Niko Štritof dozorel. In kdor je čul njegovo zadnje dirigentsko delo — njegovo »Rusalko«, ta je mogel doživeti tudi današnje dirigentovo umetniško podobo v njeni visoki vrednosti. Doživeti je mogel umetniški izraz, ki pravi, da je njegov tvorec dosegel umetniško modrost, da je iz nje našel pot do pravega umetniškega sveta, ki ga posreduje prave lepote žejnemu človeku.

Naj bi odslej še dolgo mogel vršiti to svoje visoko poslanstvo v radost in odrešitev našemu težkemu času!

Zlata Gjungenac

bivša članica naše Opere in sedanja prvakinja beograjskega odra je najljubši gost našega občinstva. Po rodu Hrvatica, je razvila svoje visoke umetniške sposobnosti v veliki meri prav v Ljubljani pod

vodstvom Nika Štritofa, da nastopa lahko danes v Beogradu kot ena prvih jugoslovanskih pevk. V teku svoje dosedanje karijere je naštudirala ogromen repertoar nad šestdeset del, od katerih je nastopila v »Madame Butterfly« 87 krat, v »Faustu« 77 krat, v »Traviati« 75 krat, v »Manon« 55 krat, v »Carmen« (Micaela) 39 krat, v »Hoffmanovih pripovedkah« 24 krat itd.

Prispevek k oznaki

Niko Štritof je iz naše stare gledališke garde. Iz tiste garde, ki se je trdo urila v življenju in v praktičnem poklicu samem, ki si je širila obzorje sredi Evrope, ki je zajemala sokove v središču glasbenega snovanja in ki se je nazorsko in čustveno, zanosno predajala novoromantičnim valovom predvojnega razdobja. Romantičnost, boemstvo, otroška razigranost, zamišljena sanjavost, zanosna valovitost in stalno čutna, vedno narahlo dvignjena in opojena ubranost nekdanjega cesarskega vele mesta so vtisnile notranjemu obrazu tega kipečega muzikanta za vselej neizbrisni svoj pečat.

»Mokrocveteče rožice« Štritofove Muze so »iz krajev, ki v njih sonce sije«. Iz krajev, kjer sije sonce in predvsem: kjer polje — kri. Štritof ne mara težke, mrke glasbe. Nerešena vprašanja, duševne stiske, razglabljanja in razodevanja zadnjih stvari sveta — vse to je njemu prazen zvenk, brez prave cene, navlaka, ki muči le slabiče in jalove omejeence. Razkošje občutja, slast in prelest ljubezni in tajni čar krvi, četudi v bolečini — to so prvine, ki jih Štritof umetniško in zlasti glasbeno najbolj občuti, dojame in polno doživi. Zato je razumljivo, da mu je nemška glasba v glavnem tuja. Beethoven je zanj čuden in Wagner (razen morda »Tristana in Izolde«) dolgočasen. Štritof ne mara zamotanih problemov, ne mara nikakšnih »onstranskih špekulacij«. On čuti in doživlja svet, življenje in ljudi preprosto, prirodno in prvinsko, brez vsakih težjih ugank, z vsem hrepenenjem, z vso naslado, z vsem užitkom, pa tudi z vso bolečino, ki se nujno rodi v posledici zaradi neizpolnjenih želja. Večen nemir v naravi, nenehno iskanje, tavanje, obkrožanje, približevanje, opajanje in združevanje, odbijanje, izgubljanje in umiranje — to so glavna gibalna tega zanosnega in vročega glasbenega duha.

Štritofovo dirigentsko območje je izrazito senzualno. Zato je razumljivo, da mu najbolj odgovarjajo veristi. Zato ga mika nebrzdani, ognjeviti in demonično-eksotično-nasladni Bizetov tempera-

ment («Carmen»), zato ga vabi topla in srčna Verdijeva melodi-
joznost («Traviata»), zato se opaja v nežnih, prijaznih in ganljivi-
vih Puccinijevih zvokih («Bohème», «Butterfly»), zato se ziblje na
valovih Dvořákovskega, v večni bolesti zvonečega hrepenenja («Ru-
salka»), zato ga razigrava in vznemirja Janáčkova ritmična pro-
bojnost in zato ga ne izpusti iz svoje mehko-bno-čutne, žensko-sple-
tene mreže morda njegov najljubši komponist Massenet («Manon»,
«Thaïs»). Iz istih vzrokov bi našli v njem odzivni svet tudi Leon-
cavallo («Bajazzo») in D'Albert («Nižava», «Mrtve oči»). Tu je
Štritof doma. To in podobno glasbo lahko vodi z zaprtimi očmi,
ker jo sodoživlja in poustvarja iz lastnega utripa in iz lastne krvi.

V tej potezi pa tiči skrita že tudi neka druga žilica, ki ji pra-
vimo: l j u d s k a žilica. Štritof ima namreč poleg drugih dobrih
lastnosti tudi jako tenak posluh in oster smisel za ljudskost. Nave-
dene vrline te operno-glasbene oznake so namreč tiste, ki ljudstvu,
ali, če hočemo reči z drugo besedo: širokemu občinstvu najbolj
ugajajo. In resnično je treba priznati, da so Štritofove predstave v
tem smislu skoro najbolj popularne, posebno, ker nam je znano, da
se ta vedri muzikant in šaljivec ne izogiba niti operetam, ki jim
zna s svojimi priredbami in s pravimi zasedbami vedno pripomoči
do izdatnega in tudi gmotno tehtovitega uspeha. («Ples v Savoju»,
«Frasquita», «Pri belem konjičku», «Lumpacij Vagabund».)

Kadar se Štritof za kakšno delo zavzame, potem se zavzame
z vsem svojim bistvom in zastavi za dobro izvedbo vse svoje sile.
Če mu nepreračunljiva usoda ne prekriža pota, vzdrži v napetosti
pri delu od prve vaje pa vse do prve uprizoritve. Če mu je delo
všeč, se vanj zaljubi kot otrok in se z njim tudi igra kakor otrok
z igračko. Vsega se veseli, vsega raduje, z vsem trpi, vsega brani
in vsega goji. In ta njegov neugasni ogenj, ta njegov žar celotne
udanosti je nalezljiv. Vedé ali nevedé, hoté ali nehoté se ogrejejo
ob tem žaru tudi drugi njegovi sodelavci v orkestru in na odru.
Kadar je Štritof v formi, je pravi užitek gledati, s kakšno lahko in
in s kakšnim sodoživljanjem sledé njegovi valoviti, zanosni, za-
okroženi in melodiozni kretnji godbeniki in pevci. Mogoče so te
ure redke, morda so izbrane, toda takrat so dragocene in umetniško
pomembne. Ob takih urah vemo vsi na odru in v dvorani: Štritof

je imel svoj dan: danes smo spet igrali, peli, skratka — danes smo spet enkrat resnično muzicirali.

Pri vajah s pevci je Štritof neumoren za izdelavo muzikalne vsebinske in oblikovne strani vloge. V dinamičnih finesah tenak do skrajnosti, v agogičnem pogledu, čeprav natančen, vendar bolj hiter kot počasen, je v jezikovni obdelavi do dosegljivih možnosti zanesljiv in v očitavanju značajev v splošnem izvrsten kažipot in s tem izdatna opora operni režiji, posebno tisti, ki sama z značaji ne ve kaj početi. Kolikor vem in opazujem, ga imajo pevci (v kolikor je z njimi, ne nad njimi) zelo radi. Zaradi umetniških skrivnosti v njem mu marsikaj človeškega, neskrivnega večinoma odpusté.

Neprecenljive vrednosti pa je Štritofovo delo na polju prevajalca. Če sploh o kom, potem je lahko reči o njem, da je oral ledino. Komur so znana naša starejša operna besedila, ta bo znal vsaj približno ceniti, kakšno ogromno delo je opravljeno in nagradeno v približno petdesetih prevodih, ki so na tej višini kot njegovi. Ne le, da mu izvirniki vseh opernih jezikov ne delajo težav, je tudi v svoji materinščini tako poučen, bogat in darovit, da celo vrsto njegovih najboljših prevodov lahko z mirno vestjo ocenimo za pesniške vrednote. Posebna vrednost teh prevodov ni samo v vernosti vsebine, temveč predvsem v njihovem poetičnem izrazu, v lahki umljivosti, v zadevanju značilnih barv, v njihovi pevnosti in v njihovem občutljivem prilagajanju najtankočutnejšim pevskim in glasbenim zahtevam. Ne da bi hotel kakor koli zmanjševati Štritofove zasluge na dirigentskem polju, se mi zdi, da je predvsem to prevajalsko delo tisti zaklad, iz katerega bo naša Opera za nedogledno dobo črpala hranilnih sokov za svojo rast in svoje bodoče delovanje.

Kot človek in tovariš je Štritof nekoliko molčeč, nekoliko zabaven. Če te ne mara, je molčeč, včasih celo nekoliko vzvišen; če te ima rad, se s teboj pogovarja, sprehaja in igra. Večinoma je dobrodušen stric. Kadar se razjezi, misli, da je nevarno, malo kasneje pa se začudi in gre — jest. Najrajši ima torte. Izven poklica rešuje strastno križanke, v zadnjih časih igra tudi biljard in stalno izziva na troboj. Kadar izgubi, mu ni po godu, če ga kdo zatoži.

Režiserji v operi so mu v splošnem za napoto. Režiser je zanj v glavnem tisti, ki stalno pazi, da bodo pevci čimbolj spredaj, da bo na odru več prostora in pa čim več svetlobe. Vse drugo naredi kapelnik (misli on).

Jaz pa mu navzlic temu želim še 25 let krepkega dela, veselja, zdravja in mnogo, mnogo sonca!

(Ampak na tihem mu povem, da je dejal že Cankar: »Vélikega petka je bilo treba za véliko nedeljo!«)

Prof. O. Šeit:

Maestro Niko

Saj ne bo zamere, če kličem moža — jubilanta kar po imenu — odkar je v Operi je bil Niko in prepričan sem, da bo tudi ostal.

Ta jubilej dela, ki govori o petindvajsetih letih, ima eno samo netočnost: prav nič ni res, da je minilo petindvajset let, res pa je, da jih je minilo že trideset, odkar je Štritof prvič zavihtel dirigentsko paličico v ljubljanski Operi...

*

Da, da, kje so časi, kako urno teko leta, sezone in vendar koliko izprememb, koliko novih lic, koliko napredka, koliko zmag in koliko porazov — vse v petindvajsetih letih! Tako razdobje zadošča, da se prično plesiti okrog človeka zgodbe in anekdote, človek sega že v spomin in roma v zgodovino. — Prav je tako! — Tudi Niko bi lahko odprl predale, kjer leže nagradeni spomini in vzel iz njih like, ki jih ni več...

Kot študent-gimnazijec obiskuje Glasbeno Matico in igra violino in klavir, igra čelo in stika poy sod. Že doma vidi in gleda, kako prevaja oče Wagnerjevega »Večnega mornarja«, in že kot študent prevaja in podklada slovensko besedilo pesmicam iz drugih logov.

*

Slovenska opera v letu 1908. Kaj je to? O, to je nekaj, kar je nebogljeno in vzdrževano s čudovito voljo, energijo in ljubeznijo. Tam je nekdo — ta Nekdo je Benišek. Kdo je Benišek? Za današ-

nje čase je Benišek — pojem. Benišek je: prvi in drugi in tretji dirigent slovenske opere. Benišek je prvi in drugi in tretji korepetitor opere. Benišek je vodja zbor, ki ima vaje samo zvečer. Benišek je vse! On izbira repertoar, on prepisuje parte za soliste in za zbor in če je potreba še morda za Dramo kaj komponirati — prosim — izvolite gospod Benišek!

V ta čas pade horoskop Nika Štritofa. Kapelnik je moral biti vse, moral je znati vse — in dela mu ni zmanjkalo nikoli. Zmanjkalo? Oj, ti moj Bog — pa je prišla pevka, ki nj znala niti besedice slovenščine. Niko je učil, predaval in gotovo izustil sto »krščenskih Matičkov, kaj pa to men' marrr!« ... naredil je le. — Kje ste, gospoda pevke in pevci, ki Vas je učil Niko partij in slovenščine ... Kje si, silni tenorist Orzelski, in ti, bariton Cuřednik, primadone Skalova in Collignon, pa ti, Rus Režunov in buffo Ranek, kje ste Nordgartove, Šipankove, kje Kratochwili, Vaverki, Boleski, Škrdlikove in Groszove ...? Samo nekaj imen sem povedal — Niko, le pomisli, le pomisli, morda si izgubil že obličje teh ljudi iz spomina ... Pa si sedel z njimi ob klavirju ure in ure in govoril o slovenski besedi, o vokalih, o akcentih in pa o tem, kako bo arija lahko zapeta ...

*

Vse to je že bilo in je za Teboj — je za nami. Povedal sem le zategadelj, da ugotovim, da so ti posli gledališča znani popolnoma in še malo več. — In kot pravi kralj v Prokofjevih »Treh oranžah« — »to pa res ni kar tako« — tako trdim tudi jaz — to pa res ni kar tako! Če nima tak jubilej druge vrline — eno ima prav gotovo, da lahko povemo o človeku, ki ga cenimo in uvažujemo — svoje mnenje prav na glas, brez bojazni, da bi se našel kdo, ki bi smatral to početje za reklamo ali podobno zelenjad.

Nisem poklican ocenjevati delo dirigenta, zato govorim le v splošnem o gledališkem tvorcu prve kategorije, ki mu ga nima para. Vse, kar vem o tem, ne izvira iz pripovedovanja, temveč iz onega prvega vrela, ki se imenuje skupno delo in to ne samo eno leto ali dvoje sezon, temveč deset, petnajst jih je bilo — morda celo dvajset ... V takem razdobju pa spoznaš vrline, darovitosti in božan-

sko iskro, ki edina tvori dušo umetnosti... In iz majolik Štritofove darovitosti ni curljalo po kapljicah, temveč je teklo lóčkom.

*

Ko pišem te prigodnostne vrstice, ki bi jih rad ozaljšal z najlepšim zelenjem in cvetjem, se spominjam raznih faz skupnega dela.

Alda Nonijeva

Evo! Tu je prvi »Don Juan« in potem »Tri oranže«, pa Giordanov »André Chénier« in »Lady Macbeth«, pa še Respighijev »Plamen«. — Samo to. Koliko je bilo v tem tvornosti, koliko novosti in

koliko dobrega za zavod, ki se mu pravi slovenska Opera. — Bilo bi krivično in površno, če bi tu prezrl na novo obrušene bisere »Traviato« in »Butterfly«, »Manon« in pa »Hoffmanove pripovedke«, ki so zaživele popolnoma na novo.

In kdo naj bi prezrl opereto?! »Konjiček« je razvedril tisoče in »Ples v Savoju« prav tako — »Boccacia« dodajmo samo mimogrede. — Vse to so samo naslovi, samo imena komadov, ki trajajo po tri ure. Kdor vé, koliko je dela, da pade nad enim samim dejanjem zastor, da pritisne dirigent ob finalu na gumb za luč v avditoriju — tisti bo doumel tudi delo.

Pri vsem tem delu, ki sem ga imel tekom let priložnost vršiti skupaj z muzikom Štritofom, sem ga srečal vselej polnega invencije, polnega volje za kolaboracijo in na marsikakšno muzikalno tajno, fino ali scensko nujnost me je opozoril sam. Zato mi je bilo delo z njim vselej prijetno, ker je bilo plodovito. To pa je zmisel dela sploh — v gledališču pa še prav posebno.

*

Še nekaj! Dejal sem že, da je gimnazijec Niko imel priložnost seznaniti se z načinom opernega prevajanja. — In ti mladostni vtisi niso šli kar tako mimo. Danes smemo trditi, da je Štritof postavil pri nas temelj onemu, kar imenujemo umetniško dognano prevajanje opernih besedil. Prevel je ogromno število te literature in za to mu gre še prav posebna hvala.

*

Svojevrsten mož je ta naš Niko ... Prav svojevrsten! Od violinista in pianista, korepetitorja, dirigenta, jurista in filologa, režiserja in zborovodje, prevajalca in literata je prehodil vsa pota, ki so našemu gledališkemu človeku skorajda ukazana.

Človek! To je prava beseda! Navzlic vsemu je našel časa dovolj, da je ohranil v sebi človeka. Prijetnega, dobrodušnega, vredga in duhovitega komiltona, ki se znajde pri »penatih«, ali pri »Krčonu«, ko pokopujejo »Pusta«, ali »žagajo babo«. — Kot človeka ga je našla svetovna vojna, da je gradil železnice in bil direk-

tor beograjskega tramvaja. — Tudi kot junak se je izkazal... nekoč je zaplenil nekje kanon in ga krstil za »pokašljevalčka«.

Če bi se dalo, bi danes ukazal, da ta silni top sproži v čast našemu jubilarantu vsaj en strel. Tako bi hotel! Ker pa to ne gre, mi preostane le to, da staremu prijatelju krepko stisnem roko!

Niko Štritof

V želji, da ob jubileju Štritofovega dolgoletnega dela za našo Talijo postrežemo našim bralcem vsaj z nekaj, čeprav skopimi jubilarantovimi biografskimi podatki, smo se obrnili pač na Štritofa samega, da bi nam z njim postregel iz najbolj avtentičnega vira. A kakor so naši jubilaranti večinoma skromni — ali pa hudomušni? —, tako tudi iz njegovih ust ni bilo mogoče izviti kaj prida osebne zgodovine. Ni sicer poizkusil utajiti svojega rojstva, niti pristno ljubljanskega porekla, vendar pa je že pri prvem vprašanju o točnejšem tozadevnem datumu zamahnil z roko, češ: »Saj ni važno!« Tako nam ne preostane drugega, kakor da se zanesemo na naše leksikalne podatke, ki pravijo, da se je muzikolog in dirigent *naše Opere Niko Štritof rodil v Ljubljani leta 1890.*

Z glasbo se je začel baviti že v prav rani mladosti, in sicer je študiral violino osem let pri prof. J. Vedralu, prav toliko časa pa tudi klavir pri prof. J. Prohazky, današnjem profesorju praškega konservatorija, ki ga je razen tega poučeval še v kompoziciji. Po opravljeni gimnazijski maturi je odšel na Dunaj, kjer je absolvirал jus, čeprav je drugače njegov pravi »konjiček« — kakor sam priznava in kakor dobro vedo vsi naši pevci in pevke — fonetika (filologija).

Z gledališčem je stopil Štritof v stik že zelo zgodaj, in sicer leta 1905., ko mu je tedanji intendant prof. Juvančič ponudil mesto korepetitorja. Tu je tudi potem še pred vojno prišel do dirigiranja, najprej seveda v opereti, dočim je imel nad opero skrb pozneje evropsko znani dirigent in sedanji direktor praške Opere Vaclav Talich. Vojno samo je prebil na fronti in v zaledju v Srbiji, Rusiji in v Rumuniji, po vojni pa je najprej nekaj časa učil klavir na

Glasbeni Matici, korepetiral pri teatru in celo igral — v kinu, dokler mu ni upravnik Matej Hubad ponudil mesta opernega kapelnika.

Na Glasbeni Matici je bil nekaj časa tudi dirigent zboru, s katerim je med drugim krstil Lajovčev »Psalm« in kot prvi pri nas izvajal B. Širolino »Abrahamovo žrtev« ter V. Novakov »Vihar«. V vrsti njegovih koncertnih uspehov je bil pozneje eden največjih njegov koncert jugoslovanske glasbe, ki ga je imel s Češko filharmonijo v Pragi. Kot predsednik Ljubljanske filharmonije je še razen tega pred nekaj leti dirigiral v Beogradu na prvem monstre koncertu Dvořakovo simfonijo »Iz novega sveta«. Veliko pozornost v tujini, predvsem v Pragi in v Parizu, je vzbudila njegova zbirka naših narodnih pesmi, rekonstruiranih po zapiskih Stanka Vraza, ki jih je Štritof odkril v naši licejki.

Največ svojih sil in umetniške tvornosti pa je posvetil Štritof našemu gledališču, kjer ga vsa leta njegovega sodelovanja ni bilo bolj vsestranskega delavca od njega. Kot dirigent je pripravil in na oder postavil vrsto del iz svetovne literature, ki bi jih sicer pri nas najbrž še dolgo ne bi imeli priložnosti spoznati, in drugih, znanih, ki pa nam jih je v svojskih, a vseskozi visoko umetniških interpretacijah vedno znal posredovati in osvetljevati z vidikov novih lepot. Pri tem je nekatera dela s svojim tenkim čutom za oder in njegove zahteve tudi deloma predelal in so potem prav te njegove priredbe imele pri našem občinstvu največji uspeh. Tako je Verdijeva »Traviata« v njegovi predelavi kljub svoječasnim ugovorom in obsodbam dela kritike do danes šla preko našega odra več kakor petdesetkrat, Benatzkega opereta »Pri belem konjičku« nad sedemdesetkrat, pa tudi njegov »Lumpacij Vagabund« je našel v lanskem predpustu obilo hvaležnega občinstva. Razen kot dirigent se je večkrat poiskusil tudi kot operni režiser, v kakršnem svojstvu naj izmed njegovih najbolj znanih režij navedemo le opere »Butterfly«, »Bohème«, »Saloma«, »Hoffmanove pripovedke« in opereti »Vesela vdova« in »Boccacio«. Kakor vsak naš režiser je seveda tudi Štritof moral bridko občutiti pomanjkljivosti našega odrskega tehničnega aparata, zato je s svojo iniciativnostjo znal doseči

nekaj izboljšav, tako da sta tudi pridobitvi krožnega odra in krožnega obzornika njegova zasluga.

Največ v vsem pionirskega in za naš oder dragocenega dela pa je opravil s svojimi številnimi prevodi oper in operet (nad 50 del iz 8 jezikov!!), s katerimi je po prvih, večinoma slabotnih poskusih naših predvojnih in povojnih prevajalcev postavil temelje kvalitetenemu prevajanju opernih tekstov in sam oskrbel večino »železnega repertoarja«.

Seznam Štritofovih prevodov odrskih del:

- Iz češčine:* Janáček: Katja Kabanova,
Novák: Laterna,
Dvořák: Rusalka,
Janáček: Jenufa,
Křička: Strah na gradu.
- Iz slovaščine:* Dusík: Modra roža.
- Iz ruščine:* Borodin: Knez Igor,
Čajkovski: Pikova dama,
Čajkovski: Onjegin,
Šoštakovič: Katarina Izmajlova,
Prokofjev: Zaljubljen v tri oranže.
- Iz srbiščine:* Konjović: Koštana.
- Iz angleščine:* Jerome: Miss Hobbs (veseloigra),
Yones: Gejša,
Myers: Jim in Jill.
- Iz francoščine:* Bizet: Carmen (z O. Župančičem),
Massenet: Manon,
Massenet: Thaïs,
Massenet: Don Kihot,
Massenet: Kerubin,
Delanoy: Damski lovec,
Offenbach: Hoffmanove pripovedke,
Ibert: Yvetoški kralj,
Berlioz: Faustovo pogubljenje.

- Iz italijanščine:* Puccini: Butterfly,
Puccini: Bohème,
Puccini: Manon Lescaut,
Verdi: Traviata,
Verdi: Moč usode,
Montemezzi: Ljubezen treh kraljev,
Respighi: Plamen,
Giordano: André Chenier,
Rossini: Seviljski brivec,
Nina-nana, punčka moja.
- Iz nemščine:* R. Strauss: Saloma,
R. Strauss: Kavalir z rožo,
Schrecker: Daljni zvok,
K. Weil: Car se fotografira,
K. Weil: Beraška opera,
Goldmark: Sabska kraljica,
J. Strauss: Vesela vojna,
Lehár: Vesela vdova,
Lehár: Carjevič,
Lehár: Grof Luksemburški,
Lehár: Kjer škrjanček žvrgoli,
Kalman: Vijolica z Montmartra,
Abraham: Ples v Savoju,
Benatzky: Pri belem konjičku,
Nestroy: Lumpacij Vagabundus,
Suppé: Boccacio,
Kollo: Tri stare škatle.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki:
Oton Župančič. Urednik: Smiljan Samec. Za upravo: Ivan Jerman. Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.